

ГАБРИЕЛА
МИСТРАЛ

ЕДНА
ЖЕНА
КОЯТО
ОБИЧАШЕ

ОТ МОН ГОНЗАЛЕС ФЕРРАН

ГАБРИЕЛА МИСТРАЛ: ЕДНА ЖЕНА, КОЯТО ОБИЧАШЕ

*Посветено на Артур Нилс Лундквист,
Лаура Родиг, Палма Гилен и Дорис Дана*

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Габриела Мистрал беше първата жена, на която историята е присъдила Нобелова награда за литература за нейната поезия, по-конкретно през 1945 г., и първият човек от Латинска Америка, получил тази награда.

Този почит към Габриела Мистрал е разделен на четири части („Габриела – учителката“, „Габриела – дипломатката“, „Габриела – поетесата“ и „Нейното наследство“), в които ще се опитаме да насочим вниманието само към една част от нейното поетично творчество: **към Габриела, която обичаше, и, косвено, към Габриела – съвременната мистичка.**

2. РАЗВИТИЕ

2.1. Габриела – учителката: Тя обичаше момчетата и момичетата, на които преподаваше, и се бореше за по-добро бъдеще за тях

Габриела Мистрал е литературният псевдоним на една жена, родена като **Лусила де Мария дел Перпетуо Сокоро Годой Алкаята**. Псевдоним, който е взела от писател, когото обожаваше: Фредерик Мистрал, писател от Южна Франция; който спечели Нобелова награда за литература през 1904 г.; и който беше човек с изключителна чувствителност и страстен политико-езиков борец за достойнството на своя език – окситанския.

Габриела е родена във Викуня, провинция Елки, регион Кокимбо, приблизително в центъра на дългата ивица, която представлява Чили, на **7 април 1889 г.** Във Викуня все още има [музей](#) в къщата, в която е родена.

Габриела започна да работи като помощник-учителка на 16 години, през 1904 г., в училището „Компания Баха“ в Ла Серена. От 1908 г. вече работи като **учителка** в селището Ла Кантера, а след това и в Лос Серрильо, по пътя за Овалле. И тя беше учителка, въпреки че не беше учила, тъй като нямаше пари за това. Тя беше още една самоучка, като Мигел Ернандес.

По-късно, през 1910 г., на 22 години, **тя признава** знанията си пред Педагогическото училище № 1 в Сантяго и получава официалната титла „**държавна учителка**“, с което може да преподава в средното образование. Този факт ѝ струва **враждебността на колегите ѝ**, тъй като получава тази титла чрез признаване на знанията и опита си, без да е посещавала Педагогическия институт към Университета на Чили. Габриела скоро започна да предизвиква завист сред педагогическите среди, пропити от мачизъм, които я заобикаляха. И никой не е обобщил по-добре заповедите, по които трябва да се ръководят учителите и учителките, както го направи Габриела в своя „**Декалог на учителя**“.

ДЕСЕТТЕ ЗАПОВЕДИ НА УЧИТЕЛЯ

ОБИЧАЙ: Ако не можеш да обичаш много, не преподавай на деца

ОПРОСТЯВАЙ: Да знаеш означава да опростяваш, без да отнемаш от същността.

НАСТОЯВАЙ: Повтаряй, както природата повтаря видовете, докато не достигне съвършенство.

ПРЕПОДАВАЙ: С намерение за красотата, защото красотата е майка.

УЧИТЕЛ: Бъди пламенен. За да запалиш лампи, трябва да носиш огън в сърцето си.

Оживи урока си. Всеки урок трябва да бъде жив като живо същество.

РАЗВИВАЙ СЕ: За да даваш, трябва да имаш много.

ЗАПОМНИ: Твоята професия не е стока, а божествена услуга.

ПРЕДИ да изнесеш ежедневния си урок, провери дали сърцето ти е чисто.

ПОМИСЛИ: че Бог те е поставил да създаваш утрешния свят.

Габриела е живяла и преподавала из цял Чили – от Антофагаста на крайния север до пристанището Пунта Арена на крайния юг, където е ръководела първото си гимназиално училище и е вдъхновявала живота на града. През 1921 г., на 32 години – същата възраст, на която Мигел Ернандес умира в франкистки затвор в Аликанте, Габриела Мистрал се стреми към ново предизвикателство, след като е ръководела две гимназии с ужасно качество. Тя се яви на конкурс и спечели престижната длъжност директор на Гимназия № 6 в Сантяго, но учителите не я приеха добре, упреквайки я за липсата ѝ на професионално образование.

Това, че беше неразбрана и пренебрегвана от завистливите мъже около нея, може би беше това, което окончателно подтикна Габриела да остави зад себе си своята любима родна Чили и да се превърне в изтъкната педагожка отвъд границите на страната. И така, на 23 юни 1922 г. Габриела Мистрал отплава за Мексико с парахода „Оркома“, по покана на тогавашния мексикански министър на образованието Хосе Васконселос. Там тя прекара почти две години, работейки с най-изтъкнатите интелектуалци от испаноговорящия свят по онова време. След това тя пътува из други страни от Ибероамерика, като Доминиканската република, Куба и Никарагуа, както и из САЩ и Европа, изучавайки училищата и образователните методи в тези страни.

2.2. Габриела – дипломатката

Тези пътувания като „Учителка на света и за света“ тя редуваше с първите си стъпки в дипломатията. Така, в средата на 20-те години, след обиколка из САЩ и Европа, тя се върна в Чили, където политическата обстановка беше толкова напрегната, че се видя принудена да замине отново, този път, за да работи в Европа като секретарка на една от секциите на Обществото на нациите през 1926 г. Същата година заема поста **секретар в Института за международно сътрудничество на Обществото на нациите в Женева**.

През 1933 г. **Габриела Мистрал** официално започва дипломатическата си кариера и в продължение на двадесет години работи последователно като консулска съпруга на Чили в градове в Европа и Америка. Зад този етап, поне в началото му, се забелязва подкрепата на Педро Агире Серда, който в началото на кариерата си е бил преподавател, завършил в Чили и с докторска степен от Сорбоната; с когото Габриела се запознава през 1916 г.; на когото Габриела посвещава своята стихосбирка „Desolación“; на когото Габриела дава вдъхновение да напише „Проблема Аграрио“ (1929), книга, посветена на нея; който се е завърнал окончателно в Чили от изгнание през 1930 г.; и който е бил президент на Чили между 1938 и 1944 г.

Габриела Мистрал започна дипломатическата си кариера като консулска съпруга в **Мадрид** между юли 1933 г. и октомври 1935 г. След това, през октомври 1935 г., е назначена за консул в **Лисабон**, където остава до май 1936 г., когато е назначена за консул в **Порто**. Пребивава в **Гватемала** от ноември 1936 г. до декември 1938 г. като почетен генерален консул, а в **Ница** – от декември 1938 а януари 1940 г. През януари 1940 г. е назначена в **Нитерой** (град в щата Рио де Жанейро, Бразилия). От януари 1941 г. се премества в **Петрополис** (град в същия бразилски щат), където получава вестта за Нобеловата награда през 1945 г.

В края на 1945 г. се завръща в САЩ, този път като генерален консул в **Лос Анджелис** (САЩ), и с парите, спечелени от наградата, си купува къща в **Санта Барбара** (САЩ), където е назначена за консул през 1947 г. През юни 1950 г. е назначена за консул във **Веракрус** (Мексико), а от ноември 1950 г. е първо консул, а след това (от октомври 1951 г.) генерален консул в **Неапол**. През декември 1952 г. е назначена за консул във **Флорида** (САЩ). А от август 1953 г. е адъюнкт-консул в **Ню Йорк**, длъжност, която заема до смъртта си през 1957 г.

2.3. Габриела Поетиса: Кралица на ибероамериканската литература и жена, която обичаше

2.3.1. Габриела – поетесата: кралица и посланичка на ибероамериканската литература

На 12 декември 1914 г. той печели първа награда в литературния конкурс „Juegos Florales“, организиран от Студентската федерация на град Чили (FECh) в Сантяго, за своето произведение „Сонети на смъртта“.

Това стихотворение е включено в първата му книга „Опустошение“, излязла в Ню Йорк през 1922 г. и издадена от Института „Лас Еспаньяс“ по инициатива на неговия директор Федерико де Онис. Според мен това е неговият шедьовър. Въпреки това, макар и да е книга, създадена с много добра воля от директора на Института на Испаниите, с искреното желание да я представи на света, считам, че в структурата си тя липсва на последователност и логика.

През 1924 г., две години по-късно, когато Габриела беше на 33 години, излезе втората ѝ стихосбирка: „Нежност“. На 1938, а 49 години тя публикува „Тала“, третата си стихосбирка. А на 1954, а 65 години публикува четвъртата си и последна стихосбирка: „Лагер“.

Между третата и четвъртата си стихосбирка, на **10 декември 1945 г.**, на почти 57 години, тя получи **Нобеловата награда за литература** от крал Густав V на Швеция. Тя беше петата жена в историята на Нобеловите награди за литература от началото на съществуването им през 1901 г., която я получава [четирите, които я предшестваха, бяха: шведката Селма Лангерльоф през 1909 г.; италианката Грация Деледа през 1926 г.; норвежката, родена в Дания, Сигрид Ундсет през 1928 г.; и американката, израснала в Китай, Пърл С. Бък през 1938 г.], но тя беше първата жена, която го получи изключително за своята поезия, по-конкретно, както казаха на церемонията по връчването: **„за лиричната ѝ поезия, която, вдъхновена от силни емоции, превърна името ѝ в символ на идеалистичните стремежи на целия латиноамерикански свят“**.

Габриела беше **първият ибероамериканец**, получил Нобелова награда за литература. Фактът, че този първи човек беше жена, беше нещо, което много мъже никога не ѝ простиха. На церемонията по връчването на наградата я нарекоха „кralица на латиноамериканската литература“. Тъй като терминът „латиноамериканска“ е галицизъм, измислен от французите в опит да отбележат своето влияние в Америките, се предпочита да се използва думата „ибероамериканска“; затова в този епиграф я наричам **„Кralица на ибероамериканската литература“** в чест на тази ибероамериканска общност, която ни обединява с Иберия и Америка, и която се формира от началото на 90-те години, в чист мистралиански дух, под егидата на [Ибероамериканските срещи на върха](#): I-вата през 1991 г. в Гуадалахара, Мексико – страна, в която Габриела беше най-добре и най-справедливо почитана; и VI-тата през 1996 г. и XVII-тата през 2007 г. в родната ѝ Чили. И тъй като половината от живота си е прекарала като дипломат, тя би се зарадвала, ако я бяха нарекли – тя, която беше генерален консул, но никога посланик – **„посланик на ибероамериканската литература“**, което, както твърдо вярвам, тя беше.

Тук искаме също така да отдадем дълбока почит на **Артур Нилс Лундквист (1906–1991)**, шведски поет и писател, пълноправен член на Шведската академия на езика от 1968 г., убеден пацифист по време на суровата Студена война, който преведе тъй като беше научил испански и френски самостоятелно с помощта на речници, всички велики литературни личности на шведски, благодарение на което академията им присъждаше Нобеловата награда. През 1936 г., заедно със съпругата си, също шведската поетеса Мария Уайн, той посети Испания и Ибероамерика. Това, което малцина знаят, е, че той е първият, превел Габриела Мистрал на шведски, и че именно благодарение на неговия превод и борба Габриела Мистрал спечели Нобеловата награда, тъй като преводачите, дори и да са самоуки като този джентълмен, могат да правят чудеса и да преодоляват пропасти. И Габриела, и Артур споделяха общата черта, че бяха поети, пацифисти и духовни личности. Както Пабло Неруда, така и Габриел Гарсия Маркес, както и Камило Хосе Села, му благодариха изрично за Нобеловата му награда. Всъщност, откакто той почина през 1991 г., дълго време никой друг не превеждаше на шведски и затова отне десет години, докато отново присъдят Нобелова награда на испаноговорящ автор. Благодаря на **Херардо Ернандес Роа**, чилийски професор, установен в Швеция от 80-те години на миналия век, за информацията относно Лундквист.

2.3.2. Габриела: велика жена, която обичаше всички хора и цялото човечество

2.3.2.1. Габриела обичаше мъжете

Тук ще се говори за трима мъже с имена и фамилии. Любовта, която Габриела изпитваше към тях, е трудно класифицируема, тъй като никой от тях не беше нейният официален съпруг. Въпреки това и тримата имат обща нишка: и тримата се самоубиха.

2.3.2.1.1. Ромелио Урета: любовта от младостта ѝ

И макар Габриела Мистрал да е била много предпазлива по отношение на личния си живот и да се знае малко за любовните ѝ връзки или разочарования, много изследователи посочват, че зад „Опустошение“ се крие голямо разочарование в любовта. А по-конкретно зад „Сонети на смъртта“ – първото ѝ наградено стихотворение, включено в първата ѝ стихосбирка „Desolación“ – стои един мъж. Това се потвърждава от изследване на Ана Мария Кунео, включено в „Антологията за Габриела Мистрал“, която 22-те академии на испанския език публикуваха в памет на писателката през 2010 г. Ана Кунео казва в есето си – и цитирам дословно –: „Лусила се запознава с Ромелио Урета през 1906 г. в Ла Серена, където той работи в железниците... Малко след това се срещат в пансион в Ла Кантера, където тя е учителка... През ноември 1909 г. Урета се самоубива поради финансови проблеми“.

Знаем, че стихотворението „Сонети на смъртта“ е било наградено през 1914 г., но поради бързината, с която е била издадена „Опустошение“, не знаем точната година, в която е било написано това стихотворение, но е възможно да е било след самоубийството на Ромелио през 1909 г.

През 1914 г., когато това стихотворение беше наградено, Мигел Ернандес беше едва на четири години, но може би Мигел Ернандес го е прочел. То толкова много напомня на неговата „Елегия за Рамон Сихе“! Никога няма да се разбере със сигурност дали Габриела го е вдъхновила, но ако в Ла Серена имаше рози, в Аликанте имаше цъфнали бадемови дървета:

СОНЕТИ НА СМЪРТТА

I

От замръзналата ниша, в която хората те сложиха,
ще те сваля на скромната и слънчева земя.
Че ще заспя в нея, хората не знаеха,
и че ще сънуваме върху една и съща възглавница.

Ще те положи на слънчевата земя с
нежност на майка към спящото си дете,
и земята ще се превърне в нежна люлка,
когато приеме тялото ти на болящо дете.

След това ще поръся пръст и розов прах,
и в синьо-лекия лунен прах
леките останки ще останат затворени.

Ще се отдалеча, пеейки за моите прекрасни отмъщения,
защото в тази тайнствена дълбочина ръката на никого
няма да се спусне, за да ми отнеме шепата ти кости!

II

Тази дълга умора един ден ще стане още по-голяма,
и душата ще каже на тялото, че не иска да продължава
да влачи тежестта си по розовия път,
по която вървят хората, доволни от живота...

Ще почувстваш, че до теб копаят енергично,
че друга заспала пристига в тихия град.
Ще чакам да ме заровят напълно...
и тогава ще си говорим цяла вечност!

Едва тогава ще разбереш защо не узрява,
плътта ти все още не е готова за дълбоките кости,
трябваше да слезеш, без умора, да заспиш.

Ще се появи светлина в тъмната зона на камбаните;
ще разбереш, че в нашия съюз имаше знак от звездите
и, след като огромният пакт беше нарушен, трябваше да
умреш...

III

Зли ръце отнеха живота ти от деня,
, в който, по знак от звездите, тя напусна своята
от снежни лилии. Той цъфтеше в радост.
Зли ръце трагично нахлуха в него...

И аз казах на Господа: „По смъртните пътеки
го водят. Любима сянка, която не знаят как да водят!
Откъсни го, Господи, от тези фатални ръце
или го потопи в дългия сън, който Ти знаеш как да дариш!

Не мога да му викам, не мога да го последвам!
Лодката му се тласка от черен бурен вятър.
Върни го в прегръдките ми, иначе ще го отсечеш в разцвета
му.“

Розовата лодка на живота му спря...
Че не знам какво е любовта, че не проявих милост?
Ти, който ще ме съдиш, разбираш това, Господи!

2.3.2.1.2. Стефан Цвайг: неговият голям приятел

Щефан Цвайг – син на еврейски родители, австрийски писател, роден във Виена, един от най-проницателните писатели в междувоенна Европа, въпреки че книгите му бяха забранени от нацистите през 1936 г., и голям приятел на Габриела – от 1941 г. също живееше в Петрополис, където пристигна с втората си съпруга, Шарлот Елизабет Алтман, бягайки от германския нацизъм. **На 22 февруари 1942 г. Стефан и съпругата му, отчаяни от мисълта, че нацизмът ще завладее света, се самоубиват в Петрополис.**

2.3.2.1.3. Хуан Мигел Пабло Годой Мендоса: неговият осиновен син: СИНЪТ МУ

Познат с любов като „Ин ин“, този момче вероятно е роден между май и юни 1925 г. Родословното дърво, което се намира в интернет, обяснява пряката му връзка като син на първи братовчед на Габриела, Карлос Годой, който е бил търговски моряк, и Марта Мендоса, която е починала в Женева през 1926 г. **Габриела Мистрал го осиновява в Барселона през март 1926 г. и го отглежда и обича като свой син.** Оттогава момчето я следва по целия свят. **На 14 август 1943 г.,** докато Габриела е в Петрополис (Бразилия), синът ѝ **се самоубива**, току-що навършил 18 години. Това е третият самоубийство на близък и скъп за Габриела човек за година и половина. Следващото стихотворение, „Изооставената“, включено в нейната стихосбирка „Лагар“, вероятно е било написано след това самоубийство и е посветено на „Ема Годой“ – вероятно друга нейна братовчедка, сестра на биологичния баща на момчето и леля на Ин Ин.

ИЗОСТАВЕНАТА

Сега ще опозная
страната на отчаянието,
и да забравя твоята любов,
която беше единственият ми език,
като река, която забравя
кореното, течението и бреговете си.

Защо донесе съкровища,
ако не беше, за да донесеш забравата?
Всичко ми е излишно и аз съм излишен
като празнична рокля за празник, който не се е състоял;
толкова много, Боже мой, че ми е излишно
животът ми още от първия ден!

Дайте ми сега думите,
които не ми даде дойката.
Ще ги мънкам като луд
от сричка на сричка:
думата „ograбване“, думата „нищо“,
и думата „край“,
макар и да се изкривят в устата ми
като ухапани змии!

Седнах в средата на Земята,
любима моя, в средата на живота,
да отворя вените си и гърдите си,
да се обеля като жив нар,
и да разбия червеното махагоново дърво
на костите ми, които те обичаха.

Изгарям това, което имахме:
широките стени, високите греди,
и разколебавам една по една
дванадесетте врати, които отваряше
и запушвам с удари на брадва
цистерната на радостта.

Ще разпръсна на купчина
вчерашната реколта,
да изпразня меховете с вино
и да освободя пленените птици;
да разбия, както тялото ми,
членовете на „фермата“
и да измеря с вдигнати ръце
купата с пепел.

Колко боли, колко е трудно,
как божествени бяха нещата,
а те не искат да умрат, и се оплакват, докато умират,
и разкриват живите си вътрешности!
Дървените трупи разбират и говорят,
виното, изправяйки се, гледа
а ятото птици се издига
неуклюжа и разпръсната като мъгла.

Нека дойде вятърът, нека къщата ми гори
по-добре от смолиста гора;
да паднат червени и наклонени
мелницата и кулата-кръстница.
Нощта ми, изгорена от огъня,
моята бедна нощ да не стигне до деня!

А една голяма младежка любов, която завършва със самоубийство, като тази на Ромелио; плюс самоубийството на един близък приятел – писател, и на съпругата му; плюс самоубийството на осиновения ѝ син – неизбежно оставя дълбоки следи. И не е, че човек е търсил това, просто има хора, на които, за съжаление, се пада да живеят особено тежки животи. Капризи на съдбата. Зловеща съдба. И съдбата на Габриела беше една от тях.

2.3.2.2. Габриела обичаше жени

Тук ще се говори за три жени с имена и фамилии. Любовта, която Габриела изпитваше към тях, е трудно да се класифицира, тъй като никоя от тях не беше

нейна официална съпруга. Но трите имат обща нишка: и трите я съпътстваха през целия ѝ живот и я подкрепяха.

2.3.2.2.1. Лаура Родиг

След самоубийството на първата ѝ любов Габриела вече не беше придружавана в пътуванията и житейския си път от много мъже, а предпочиташе да се обгражда с лечебната нежност на жените. Първата, за която са запазени име и фамилия, е Лаура Родиг. Габриела беше срещнала Лаура Родиг в Пунта Аренас през 1918 г. Лаура последва Габриела през 1922 г. към Мексико на борда на „Оркота“.

Габриела още приживе посвети стихотворението, с което започва „Десоласион“, на жената, която тогава вероятно споделяше живота си с нея: Лаура Родиг. И това е най-важното: да споделяш живота си. И това стихотворение открива първата от осемте части, на които е разделена „Десоласион“. Първата част се нарича „Живот“.

„МИСЛИТЕЛЯТ“ НА РОДЕН

С брадичката, опряна върху грубата си ръка,
Мислителят си спомня, че е плът от кости,
фатална плът, гола пред съдбата,
плът, която мрази смъртта, и трепереше от красота.

И трепери от любов, цялата му пламенна пролет,
а сега, в есента, се изпълва с истина и тъга.
„Трябва да умрем“ преминава по челото му,
в остър бронз, когато нощта започва.

И в мъкмата мускулите му се разцепват, измъчени.
Всяка бръчка в плътта се изпълва с ужаси.
Той се разцепва, като есенно листо, пред силния Господ,

който го вика от бронзовите фигури... И няма изкривено
дърво
от слънцето в равнината, нито лъв с ранен фланг,
напрегнати като този човек, който размишлява върху
смъртта.

2.3.2.2.2. Палма Гилен

Палма Гилен беше друга приятелка на Габриела. Габриела ѝ посвещава третата си стихосбирка, публикувана през 1938 г., „Тала“. Прекрасният посветителен надпис в тази книга гласи буквално: „На Палма Гилен, а чрез нея – на милосърдието на мексиканската жена“. Известно е, че Палма е осиновила сина на Габриела и двете са го отглеждали заедно. И двете са били заедно в Петрополис, когато младежът се самоуби.

2.3.2.2.3. Дорис Дана

Последната спътница, която беше до Габриела от 1946 г. до смъртта ѝ през 1957 г., тоест през последните ѝ единадесет години от живота ѝ, Дорис Дана, беше също така тази, която съхрани най-ценното ѝ наследство. Когато се запознаха, Дорис беше на 26 години, а Габриела – на 57, с 31 години разлика.

Дорис беше още една велика жена: първата професионалистка в своята област, изготвила програма за превъзпитание за следвоенна Германия през 1945 г. Същата година, в която Габриела получи Нобеловата награда.

Най-важното наследство на Мистрал е това, което Дорис Дана неуморно събираше, особено след като забеляза, че Габриела си отива. Дорис Дана още тогава осъзнаваше не само, че животът на Габриела Мистрал е ограничен поради диабета и сърдечните проблеми, от които страдеше Габриела, но и че Габриела един ден ще стане много известна.

Затова в началото на 50-те години Дорис започна да води подробен дневник на всеки разговор, който провеждаше с поетесата. Освен това тя събра нейните писма и хиляди литературни есета, които, написани от жена с толкова голяма далновидност и чувствителност, са истински съкровища.

Когато Габриела почина в болницата в Хемпстед, Ню Йорк, на 10 януари 1957 а от рак на панкреаса, а Дорис Дана беше до нея, **Габриела знаеше, че нейното наследство остава в ръцете на най-добрата изпълнителка на завещанието в света. Това наследство, изградено с любов, от и за любовта, Дорис съхрани до смъртта си през ноември 2006 г.**

2.3.2.2.4. Спекулации относно лесбийството

Имаше много спекулации дали Габриела Мистрал е била лесбийка в епоха, когато лесбийството и хомосексуалността са били неправилно разбиранни.

Днес, поне в Европа, това вече е преодоляно. В Испания историческият Закон 13/2005 от 1 юли, с който се изменя Гражданският кодекс в частта за правото на сключване на брак, превърна страната в третата европейска държава, след Белгия и Холандия, която разреши на лесбийките и хомосексуалистите да сключват брак, ако желаят. По отношение на гражданските права това беше истинска революция, фантастична революция.

А какво е правила Габриела в леглото, ако изобщо го е споделяла, с жените, които са я съпътствали в живота ѝ? Ами да прави каквото ѝ хрумне. Ако Габриела и Дорис, или Габриела и Палма, или Габриела и Лаура са правили в свободното си време нещо, което може да се сметне за разпуснато, това си е тяхна работа.

Въпреки че приживе в Чили се носеха слухове за предполагаемата ѝ лесбийска връзка с Дорис и се разказва, че тези слухове са стигнали до ушите на Габриела и че тя, наранена, е решила да не се връща повече в родината си, предпочитайки да остане в Съединените щати, истината е, че **Дорис отричаше до края на дните си, че между тях е имало лесбийска връзка.**

Ето защо книгата, издадена в Чили през 2009 г. за Дорис и Габриела, се счита за **недостойна**. Книгата се нарича „Niña Errante“ и е издадена от чилийското издателство „Lumen“, с транскрипция, предговор и бележки от Педро Пабло Зегерс, куратор на Архива на писателите в Националната библиотека на Чили, въз основа на 250 писма, които Зегерс е подбрал от кореспонденцията между Габриела и Дорис, същата тази кореспонденция, която Дорис беше съхранявала с чест до смъртта си и която не беше пристигнала в Чили до края на 2007 г. **Този книга може да се оцени като обида към достойнството**, макар и само защото позволява да се извадят тези цитати от думите, които Габриела отправя към Дорис и които от 2009 г. насам заливат нездравословната част от интернет: „Дорис, аз съм в САЩ заради теб“; „Аз съм твоя навсякъде по света и в небето“; и „Може би беше голяма лудост да се впусна в тази страст“.

И за да се опитаме да докажем това, което твърдим, по-долу е възпроизведено стихотворение на една велика доминиканска поетеса; университетска преподавателка в Университета „la Universidad Autónoma “ в Санто Доминго (UASD); майка на две дъщери и баба на четири внуци; от известно време лесбийка; и която е публикувала в лесбийски антологии. В нейното стихотворение „Жени...“ от стихосбирката „Магически екстаз“ може да се забележи разликата в тона между „Майчината любов към света“ на Габриела и „Женската любов към света“ на **Нелси Алдебот Рейес**.

ЖЕНИ...

Красиви жени
пълни с огън и жизненост
с големи, чувствени очи
които танцуват танца на любовта
танцуващи свободно
издигащи се във въздуха...

Вътрешен огън
свобода да се носим
заедно, сами, с други...

Танцуващи жени, любовници
въртящи се
в магически танц с кърпи
коси, бедра...

Летят, плават,
без препятствия
без препъвания
без граници...

Еротична мечта
екзотична фантазия
течаща по морето и вятъра
събирайки земна енергия
превърщайки ме в

богата, красива
еротична, чувствена...

2.3.2.3. Габриела обичаше всички жени

Но Габриела не само обичаше две или три жени, а **обичаше и разбираше всички жени по света**, както става ясно от „Стихове на най-тъжната майка“.

СТИХОВЕ НА НАЙ-ТЪЖНАТА МАЙКА

ИЗХВЪРЛЕНА

Баща ми каза, че ще ме изгони, изкрещя на майка ми, че ще ме изхвърли още тази нощ.

Нощта е топла; при светлината на звездите бих могла да стигна пеша до най-близкото село; но какво ще стане, ако то се роди точно сега? Може би моите ридания са го призовали; може би иска да излезе, за да види лицето ми, обляно със сълзи. И ще трепери в студения въздух, дори и да го покрия.

ЗАЩО ДОЙДЕ?

Защо дойде? Никой няма да те обича, макар че си красив, сине мой. Макар че се усмихваш очарователно, като другите деца, като най-малкия от моите братчета, никой освен мен няма да те целува, сине мой. И макар че ръчичките ти да махат в търсене на играчки, за игрите си ще имаш само гърдите ми и сълзите ми, сине мой.

Защо дойде, ако този, който те донесе, те мразеше, когато те усети в утробата ми?

Но не! Ти дойде за мен; за мен, която бях сама, сама дори когато той ме стискаше в прегръдките си, сине мой!

И тази „Поеми на най-тъжната майка“, която е втората част от „Поемата на майките“, има *подтекст*, който, тъй като тогава думата още не съществуваше, Габриела наричаше, скромно, както всичко свое, „бележка“ и който обяснява произхода на поемата.

БЕЛЕЖКА. – Един следобед, разхождайки се по една мизерна улица в Темуко, видях една селянка, седнала на прага на колибата си. Тя беше на прага на раждането, а лицето ѝ изразяваше дълбока горчивина.

Пред нея мина един мъж и ѝ каза нещо грубо, което я накара да се изчерви.

В този момент почувствах цялата солидарност между жените, безкрайното състрадание на жената към жената, и си тръгнах, мислейки си:

-Една от нас трябва да изрази (тъй като мъжете не са го направили) свещеността на това мъчително и божествено състояние. Ако мисията на изкуството е да разкроява всичко в безкрайно милосърдие, защо не сме пречистили това в очите на нечистите?

И написах предходните стихове с почти религиозно намерение.

Някои от онези жени, които, за да бъдат целомъдри, трябва да затворят очите си пред жестоката, но фатална реалност, направиха от тези стихове подъл коментар, което ме натъжи заради самите тях. Дори ми намекнаха да ги премахна от книгата. В това егоистично произведение, което в моите собствени очи изглежда незначително поради този егоизъм, тези човешки прози може би са единственото, в което се възпява Животът в цялостта му. **Трябваше ли да ги премахна?**

Не! Те остават тук, посветени на жените, способни да видят, че светостта на живота започва с майчинството, което следователно е свещено. Нека те почувстват дълбоката нежност, с която една жена, която отглежда по света чуждите деца, гледа на майките на всички деца по света!

Първата част от „Стихове за майките“ се състои от 17 поетични наноразказа, сред които бих искала да отбележа **„Към съпруга“**, написан от жена, която е решила никога да не се омъжва, и която би могла да научи всички мъже по света как всъщност една жена иска да бъде обичана от съпруга си по време на бременност.

КЪМ СЪПРУГА

Съпруже, не ме стискай. Ти го извади от дълбините на моето същество като водна лилия. Позволи ми да бъда като спокойна вода.

Обичай ме, обичай ме сега още малко! Аз, толкова малка!, ще те удвоя по пътищата. Аз, толкова бедна!, ще ти дам други очи, други устни, с които ще се наслаждаваш на света; аз, толкова нежна!, ще се разцепя като амфора от любов, за да се излее от мен това вино на живота.

Прости ми! Неумела съм в ходенето, неумела съм в наливането на чашата ти; но ти ме изпълни така и ми даде тази странност, с която се движа сред нещата.

Бъди ми по-сладък от всякога. Не разбърквай трепетно кръвта ми; не развълнувай дъха ми.

Сега съм само воал; цялото ми тяло е воал, под който спи едно дете!

2.3.2.4. Габриела обичаше всички народи

Като пример за това, че Габриела винаги е имала политическа съзнателност и че е обичала цялото човечество, бихме искали да подчертаем едно стихотворение,

което тя е написала „Към еврейския народ“ след кланетата в Полша, включено в нейната стихосбирка „Опустошение“, също, за съжаление, без дата.

КЪМ ЕВРЕЙСКИЯ НАРОД

Еврейска раса, плът на мъки,
еврейска раса, река от горчивина:
като небесата и земята, тя е твърда
и все още расте своята гора от викове.

Никога не са ти позволили раните да се проветрят;
никога не са позволили да се простре сянка над теб,
за да изстиска и подмени превръзката ти,
повече от която и да е зачервена роза.

С твоите стонове светът се е успокоявал.
И аз си играя с нишките на сълзите ти.
Браздата по лицето ти, което толкова обичам,
са дълбоки като рани от трион.

Треперещи, жените люлеят детето си,
треперещ, мъжът жъне снопа си.
В съня ти се загнезди кошмарът
и думите ти са само „мизерере“!

Еврейски народ, и все още ти остава сърце
и глас като мед, за да възпяваш дома си,
и да изпееш „Песента на песните“
с разтопени език, устни и сърце.

В жената ти все още ходи Мария.
Над лицето ти се очертава профилът на Христос;
по склоновете на Сион са те виждали
да те вика напразно, когато денят угасва...

Как своята болка гледаше към Димас
и Той каза на Димас великите думи
и за да помага краката му, търси плитката
на Магдалина и я намира окървавена!

Еврейски народ, плът на мъки,
еврейски народ, река от горчивина:
като небесата и земята, устой
и расте широката ти гора от викове!

Казват, че Дана Дорис е била еврейка. Ако това е вярно, тогава еврейка е била тази, която е помогнала да се почете нейното наследство.

2.4. Габриела – артистка и съвременна мистичка

2.4.1. Габриела – художничка

Гонсало Рохас е един от малкото автори, които не само прощават на Габриела „лошия ѝ вкус“ да говори за интимни и лични неща, но и я възхваляват. Гонсало е казал за Габриела в „ “ от „Антологията на академиите“, че нейното творчество се характеризира с: „искреност на чувствата, емоционална разкъсваща болка, почти в духа на Кеведа... визионерство... строгост в основата на великия патос... вулканичността и дори френетичността, но в същото време и строгостта... тя не се остави да бъде заслепена от авангардизма, а по-скоро остана да слуша без бързане устния език на сънародниците си от Америка с архаизми и шепот, като Тереза от Авила, и така ни разказа за света – между гадателката и презрителката“.

Габриела беше Художничка с главна буква, защото възприемаше и почиташе изкуството, свободно от комерсиализъм. Само една велика душа може да ни завещае следния „Декалог на художника“, част „IV“ с римски цифри, от нейното стихотворение „Изкуството“ от седмата част на „Опустошение“, част, озаглавена „Проза“.

ДЕСЕТОЛЕНИЕ НА ХУДОЖНИКА

- I. Ще обичаш красотата, която е сянката на Бога върху Вселената.
- II. Няма атеистично изкуство. Дори да не обичаш Създателя, ще го утвърдиш, като твориш по Негов образ.
- III. Не ще даваш красотата като примамка за сетивата, а като естествена храна за душата.
- IV. Тя няма да ти бъде претекст за похот или суета, а божествено упражнение.
- V. Не я търси на панаирите, нито носеше творбите си там, защото Красотата е девствена, а тази, която се намира на панаирите, не е Тя.
- VI. Тя ще се издигне от сърцето ти към песента ти и първо ще те е пречистила.
- VII. Твоята красота ще се нарича също милосърдие и ще утешава сърцата на хората.
- VIII. Ще дадеш творбата си, както се дава дете: като отнемеш кръв от сърцето си.
- IX. Красотата няма да ти бъде упойващ опиум, а благороден вино, което ще те вдъхнови за действие, защото ако престанеш да бъдеш мъж или жена, ще престанеш да бъдеш творец.
- X. От всяко творение ще излезеш с срам, защото то е било по-нисше от твоята мечта и по-нисше от онова чудно Божие съновидение, което е Природата.

2.4.2. Габриела – съвременната мистичка

Може би защото повечето мъже никога не са разбрали мистичната и божествена страна на жените или на други мъже – онези, които наистина използват дясната половина на мозъка си, а не само рационалната лява половина – може би затова ги изненадва, както и Гонсало Рохас, че Габриела Мистрал е била влюбена в Амадо Нерво и му е посветила посмъртна елегия, озаглавена „In Memoriam“. И Рохас се

пита в „la Antología “ от 2010 г., цитирам: „Какво ли я е очаровало в него, освен култът към окултизма и езотериката?“. А аз смятам, че именно защото Рохас е неспособен да се свърже с тази мистична страна, си позволява да пише такива коментари. И затова, въпреки че Рохас е един от великите в чилийската и ибероамериканската литература, човек, който се движи в кръговете на Пабло Неруда, той изглежда неспособен да разбере и да почита женската мистика.

Нека не забравяме, че в оригиналната „Desolación“ Габриела не само възхваляваше мистиката на Нерво, но имаше и едно прекрасно стихотворение в проза, озаглавено: **„Коментари към стихове на Рабиндранат Тагор“**, а Тагор беше първият неевропеец (той беше индиец от la India), спечелил Нобелова награда за литература; той го спечели още през 1913 г., докато нито един американец не успя да го направи до 1930 г., а нито един африканец – до 1986 г.; и той спечели тази Нобелова награда именно заради своята мистична поезия.

По-долу е препечатано неговото стихотворение **„Мъчението“**, което съдържа неговата проклетие на мистик и пророк.

МЪЧЕНИЕТО

От двадесет години съм потънал в плътта
—и кинжалът е горещ—
един огромен стих, стих с върхове
на прилив.

От това, че го приютявам покорно, вътрешностите
уморяват величието му.
С тази бедна уста, която е лъгала
Трябва ли да се пее?

Измелелите думи на хората
нямат топлината
на техните огнени езици, на тяхното живо
трептене.

Като син, с кръвта ми
се храни той,
а синът не е пил повече кръв в утробата
на жена.

Ужасен дар! Дълго изгаряне,
, която кара да виеш!
Този, който дойде да го забие в недрата ми,
нека прояви милост!

За да почетем мистичната страна на Габриела Мистрал, преписваме стихотворение на човек, който може да се счита за най-добрия испански дипломатически поет на всички времена: баскът Рамон де Бастера и Забала.

ПЛАМЕННА РОМАНТИКА АСКЕТИТЕ

Кастилия, пламенната Тебаида.
С вretiщето на покаяника
и благочестивия шнур на кръста,
същества от жарава, души от огън,
живеят в мистично спокойствие,
с лица, обърнати към висините.

Избягвайки сладкото и нежното,
те смело се потапят във вечността,
без съпруга, майка или сестра.
Разказват лицата на луната,
звездите на тъмната нощ,
за тайнственото величие на Бога.

За мира на прекрасните души
и хармонията на звездите,
Хармоничният Христос е причината.
Предвиденият ред на света
е Христос, Христос, Христос, Христос.
Кастилия, пламенната Тебаида.

А Габриела, въпреки че не беше кастилчанка, беше „огнена душа“, „мистичка“, която „избяга от сладкото и нежното“, за да изтъкне несправедливостите на света. **Габриела беше преди всичко великата мистичка на XX век в испанската литература** и, следователно, една голяма неразбрана.

И Рамон де Бастера също не беше пророк в собствената си земя. Той почина на 1928 а на четиридесет години в баски психиатричен център.

2.5. Нито Габриела, както никоя друга жена в живота си, беше „пророк“ нито „в родната си земя“ (Чили), нито в своето царство (поезията)

Междувременно времето лекуваше раните на разтърсения Чили и когато Дорис Дана почина през ноември 2006 г., а племенницата ѝ Дорис Аткинсън дари на правителството на Чили цялото наследство на Габриела Мистрал – тъй като магията съществува и Америките са магически – **по това време една жена, друга велика жена, вече беше президент на Чили: Мишел Бачелет.**

Когато наследството на Габриела Мистрал – над 40 000 документа, събрани с много любов от Дорис Дана – пристигна в Чили през декември 2007 г., Мишел вече беше президент и наследството на Габриела можа да бъде прието по достойнство. Това наследство в момента се намира в архивите на Националната библиотека на Чили.

Но да приемеш едно наследство в края на 2007 г. от жена, починала през 1957 г., не е равнозначно на почитане. Както не беше почит и онази Национална литературна награда, която ѝ връчиха в Чили през 1951 г. – шест години след Нобеловата награда – неохотно и със закъснение. Нито пък онази първа почетна

докторска степен, която Университетът на Чили ѝ присъди през 1954 г., също неохотно и със закъснение, след многото, които вече беше получила дотогава, започвайки с тази, която смело ѝ присъди Милс Колидж в Оукланд (Калифорния, САЩ) през 1947 г., последвана от почетни докторски степени от университети в Гватемала, Лос Анджелис (Калифорния, САЩ) или Флоренция (Италия), само за да споменем някои от лавината, последвала присъждането на Нобеловата награда.

Въпреки това **Чили все още не е оценило по достойнство** скъпоценността, родена от недрата му: Габриела Мистрал, и **ибероамериканският свят, включително испанският, също не го** е направил, въпреки тази „Антология-посвещение“ от 2010 г., пълна с анализи на големи експерти, но в която липсва съдържание, което да изброява не само анализите на експертите, но преди всичко стиховете на Габриела.

За разлика от това, големият свят, широкият свят, неибероамериканският свят – този скандинавски свят, този англосаксонски свят, този глобален свят – знае колко струва Габриела, защото въпреки че в много случаи не говорят испански и поради това пропускат най-доброто от Габриела, въпреки всичко това, те успяха да я разберат, да я оценят и да я почетат както заслужава: с Нобеловата награда за литература на 10 декември 1945 г.

Същата година, 1945 г., когато на 2 септември официално беше сложен край на най-голямото варварство, което човечеството беше познавало до този момент: **la Segunda Guerra** Втората световна война. И кой знае дали тази Нобелова награда именно през 1945 г. не е била акт, чрез който светът е измил своята „карма“ [индийското понятие „la India“, което не е индуистко, тъй като се споделя от джайнистите и будистите, и означава „неизплатени житейски дългове“] **към жените по света** за всичките синове и дъщери, които им отне по време на тази безумна Втора световна война, като **за първи път nala Historia** присъди Нобелова награда за поезия на жена, при това на една съвременна мистичка, която пишеше поезия на испански и беше скромна консулска съпруга едва от дванадесет години, но беше била великолепна педагожка и винаги самоучка. Върхът на щастливата случайност.

Един частен университет, един от първите в Чили, също носи от 1981 г. името на Габриела Мистрал – **Университет „Габриела Мистрал“**.

3. ЗАКЛЮЧЕНИЕ: ГАБРИЕЛА МИСТРАЛ – ВЕЛИКАТА УЧИТЕЛКА, КОНСУЛКА, ЖЕНА, ПОЕТЕСА И СЪВРЕМЕННА МИСТИЧКА – ВСИЧКО ТОВА С ГЛАВНИ БУКВИ

И ще завърша с няколко лични размисли.

За да не престане почитането на онези, които заслужават да бъдат почитани, решихме да почетем Габриела Мистрал, като се опитахме поне да я почетем така, както тя заслужава, тоест без предразсъдъци и с много любов.

Аз се чувствам и винаги съм се чувствала много свързана с Габриела Мистрал. **Животът ни е бил ръководен от същите четири основни принципа, за които говорих досега:** раждането с литературно призвание [първата ѝ литературна награда ѝ е връчена от списание „la FECH“, а моята – от Института „Мигел

Ернандес“ в Аликанте]; това, че сме учителки [аз съм частна учителка по езици от 13-годишна възраст, а тя – учителка от 16-годишна]; това, че сме дипломати [аз съм дипломат от 26-годишна възраст, а първата ми длъжност в чужбина беше като консул на Испания в София, тя беше консул на Чили от 44-годишна възраст до смъртта си на 67 години]; и двете сме съвременни мистички и следователно две големи неразбрани от мъжкия *естаблишмент*, който ни заобикаля – тя до 1957 г., когато се освободи, а аз – до днес.

Имаме и пета обща водеща линия. И макар да е много по-малко очевидна от предишните, според мен тя е фундаменталната – и тя е, че и двете винаги сме имали една и съща цел: да разобличаваме несправедливостите на света около нас и чрез това разобличаване да се опитаме да подобрим нашия свят, света на всички мъже и жени. Този свят, който почти винаги е бил на всички мъже и почти никога – на всички жени.

Габриела се опитваше да го направи чрез стиховете си. И въпреки че стиховете ѝ бяха и са от възвишена красота и изящество, защото пишеше за, от името на и за жените, както и за синовете и дъщерите на тези жени, изключително умните мъже от родната ѝ Чили я критикуваха много остро, наричайки „лош вкус“ разкриването на мръсните тайни на премеждията на жените, момичетата и момчетата.

И Габриела Мистрал почина, малко преди да навърши 68 години. И ако Животът ми дадеше толкова дълъг живот, бих искала да направя същото като нея: **да се боря и да продължавам да се боря, въпреки неразбирането, за правата на онези, които нямат глас** – ние, които имаме привилегията да го имаме.

А аз, като жена, каквато съм, и като жена, която е преживяла много; и като жена, която въпреки това или именно заради това преди всичко съм борец за свобода, точно както беше Габриела, заключавам, като ви споделя мнението си за Габриела: **Габриела Мистрал е написала най-красивите стихове, които някога са били написани на испански език.**

По същия начин **смятам, че Ан Секстън, друга жена от Америките, отвъд Атлантическия океан, е написала най-красивите стихове, които някога са били написани на английски език.** Какво ли има в Америките? Магия, много магия. А на Ан Секстън отнеха двете ѝ дъщери, като ги настаниха в психиатрични клиники и ги дадоха за осиновяване; а тя в крайна сметка се самоуби на 46 години.

И завършвам с една мечта. **Моята мечта е нито едно момиче, нито една жена да не умре заради престъпления на честта или убийства на жени.** Надявам се да мога да се боря с ентузиазъм, сърце и воля – това, което научих от Габриела Мистрал – за да допринеса с малката си частица към тази кауза.

БИБЛИОГРАФИЯ

Алдебот Рейес, Н.: „Магически екстаз“, Издателство „Бухо“, Санто Доминго, 1999 г.

Асоциация на академиите на испанския език. „В стихове и проза. Антология на Габриела Мистрал“. Отпечатано в Перу. 2010 г.

Бели, Г.: „Апогей“, издателство „Висор Либрос“, Мадрид, шесто издание, 2009 г.

Кампоамор, К.: „Испанската революция през погледа на една републиканка“, издателство „Еспеула де плата“, 2005 г.

Дуке, А.: „Рими в ясен стил. Първа антология на дипломати-поети от XX век“, издателство „Дос Солес“, Бургос, 2004 г. [тук се намира стихотворението на Рамон Бастера и Забала, което цитирам в настоящия текст; а антологията завършва с мое стихотворение].

Мистрал, Г.: „Опустошение“, „Еспаса Калпе“ С.А., шесто издание, 1983 г.

Неруда, П.: „Двадесет любовни стихотворения. Сто любовни сонета“, издателство „Планета“, февруари 1984 г.

Оливер Лабра, К.: „Грешка на магията“, издателство „Летрас Кубанас“, 2004 г.

Цвайг, С.: „Вчерашният свят“, издателство „Акантиладо“, Барселона, 2002 г.

Херардо Ернандес Роа: <https://villagrimaldi.cl/noticias/fallece-gerardo-hernandez-roa-sobreviviente-de-villa-grimaldi/>